

ปัญหาการนิรโทษกรรมเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา : ศึกษากรณีการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1

PROBLEMS IN CRIMINAL PROSECUTION BY INJURED PERSON: A CASE STUDY OF
DISHONEST PROSECUTION IN CRIMINAL PROCEDURE CODE ARTICLE 161/1

สุทธิตา ใจสำริด

Suttida Jaisumrid

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : Suttida_fah@hotmail.com
Graduate student of Master of Laws Program in Criminal Law,
Faculty of Law, Thammasat University: Suttida_fah@hotmail.com

Received : April 30, 2021

Revised : August 01, 2021

Accepted : August 19, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายและการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในการฟ้องคดีเพื่อประสงค์ที่จะกลับแก่งฟ้องร้องบุคคลโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือ ซึ่งการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต บิดเบือนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น มีลักษณะพิเศษของการฟ้องคดีอันเป็นการยืดระยะเวลาในฟ้องร้องและต่อสู้คดี ทำให้ในระหว่างทางผู้ถูกฟ้องต้องสูญเสียเงินทองและเวลาในการเข้าสู่คดีโดยไม่จำเป็น รวมทั้งเป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจของผู้ถูกฟ้อง ทำให้เกิดความเกรงกลัวต่อการที่จะออกมาพูดหรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะอันถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ตามสถิติที่มีการรวบรวมโดยสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนในปี พ.ศ. 2540-2562 พบว่าความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326 และมาตรา 328 ถูกนำมาใช้เพื่อฟ้องกลับแก่งกันมากที่สุดถึงร้อยละ 26.23 จากข้อมูลคดีทั้ง 212 คดี ซึ่งลักษณะการฟ้องมีทั้งฟ้องหมิ่นประมาทในคดีอาญา หมิ่นประมาทในคดีแพ่ง หรือฟ้องตามกฎหมายอื่นรวมมาด้วย¹ ยังไม่รวมคดีอีกจำนวนมากที่ได้มีการฟ้องร้องและถอนฟ้องออกไปทำให้ไม่ได้ถูกเก็บรวบรวมไว้ใน

---

¹ สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, รายงานข้อเสนอแนะต่อการคุ้มครองผู้ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะจากการถูกฟ้องคดี 2562 <<https://naksit.net/wp-content/uploads/2019/06/20190811-1-pdf.pdf>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2563.

สถิติ ในเวลาต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรา 161/1 มาเพื่อแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีที่ไม่สุจริต บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ซึ่งบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นมานี้เป็นเครื่องมือในการช่วยกลั่นกรองคดีที่ต้องเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาของศาลอีกชั้นตอนหนึ่ง แต่ด้วยกรอบของกฎหมาย หลักเกณฑ์ รวมไปถึงข้อจำกัดของบทบัญญัติ มาตรา 161/1 นี้ ก่อให้เกิดปัญหาในการนำมาปรับใช้ว่ามาตราดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตามความประสงค์ที่บัญญัติขึ้นมาอย่างน้อยเพียงใด เนื่องจากสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายไม่ว่าจะก่อนหรือภายหลังมีมาตรา 161/1 ราษฎรก็ยังคงมีอำนาจเต็มทีในการฟ้องคดีต่อศาล คงมีเพียงกระบวนการในการกลั่นกรองคดีที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนในการตรวจสอบความจริง โดยให้ศาลมีอำนาจมากขึ้นในการใช้ดุลพินิจยกฟ้องราษฎรได้ตั้งแต่ชั้นตรวจฟ้อง หากศาลเห็นว่าเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต อันอาจนำมาซึ่งปัญหาอีกหลายประการที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจของศาลและเป็นปัญหาต่อไปว่ามาตรา 161/1 สมควรมีอยู่ต่อไปหรือไม่

ตามปัญหาดังกล่าวบทความนี้ใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาว่าประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี มีหลักการดำเนินคดีและกระบวนการในการกลั่นกรองคดีอาญาอย่างไร ซึ่งในต่างประเทศก็มีกรณีการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเช่นเดียวกันกับในประเทศไทย แต่ใช้มาตรการที่แตกต่างกันในการแก้ไขปัญหาดังนั้น บทความนี้จึงศึกษาวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินคดี การกลั่นกรองคดีและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังเกิดขึ้นเพื่อหาข้อเสนอแนะให้กับประเทศไทย

ผลของการศึกษาพบว่าหลักการดำเนินคดีอาญาของแต่ละประเทศจะใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก แต่ไม่ได้ตัดอำนาจของผู้เสียหายออกไปอย่างเด็ดขาด ผู้เสียหายยังมีอำนาจดำเนินคดีอาญาเฉพาะในขอบเขตที่กำหนด โดยกระบวนการดำเนินคดีจะอยู่ในการกำกับดูแลของพนักงานอัยการทั้งสิ้น อันถือเป็นการให้ความสำคัญกับบทบาทของพนักงานอัยการเป็นอย่างมากในการรักษาผลประโยชน์สาธารณะ จากการศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าวบทความนี้จึงมีการเสนอให้มีการจำกัดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายให้สามารถฟ้องคดีอาญาได้เองเฉพาะในความผิดต่อส่วนตัว และให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการรับรู้และควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหาย เมื่อระบบเป็นไปตามที่ได้เสนอ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องมีอยู่อีกต่อไป

คำสำคัญ

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริต, กลั่นแกล้งฟ้องร้อง, ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

ABSTRACT

This article researches the problem of criminal prosecution by injured persons and strategic lawsuits against public participation using the legal process to instrumentalize dishonest prosecutions.

The special characteristic of strategic lawsuits against public participation is to use the longest duration possible for prosecution, causing other parties considerable losses in procedural expenses and eventual discouragement. This promotes fear among people of speaking against, or criticizing, any actions in the public interest, resulting in a major problem in Thailand. According to Human Rights Lawyers Association statistics from 1997 to 2019, defamation offenses citing article 326 and 328 of the Thailand Criminal Code (TCC) were cited in 26.23 percent of defamation lawsuits. In 212 cases, the nature of the prosecution included civil and criminal defamation, as well as related laws. Many cases were omitted from that total, as being withdrawn by plaintiffs due to problems with case screening processes. Subsequently, article 161/1 of the Thailand Criminal Procedure Code, B.E. 2477 (1934; CPC) was an additional provision for resolving strategic lawsuits against public participation, distorted prosecution, taking advantage of defendants, or aiming for results other than the desired benefits. This provision is one of the instruments for screening cases filed in court. However, there are the problems about applying article 161/1 in these cases in terms of whether the scope of rules and limitations of the article can resolve issues of distorted prosecution. Citizens retain full rights to institute criminal prosecutions, whether provisions of article 161/1 apply or not. There may be merely a change in the screening process, adding a step towards verifying the truth. Currently, the court has discretion to dismiss plaintiff fact-checking processes if the court identifies a dishonest prosecution. By giving the court more power to exercise discretion to dismiss people from the class of prosecution if the court deems that the prosecution is in bad faith, many other problems may arise from the discretion of the court. A further issue is whether article 161/1 should exist or not.

To resolve these issues, comparative research was done through an international comparative legal study of prosecution and criminal screening process principles in Thailand, France, and Germany. In other countries, there are cases of dishonest litigation, as in Thailand. But France and Germany take different measures to resolve the issue, so this article analyzes litigation patterns, screening cases and finding remedies for problems that arise to identify solutions for Thailand.

Results were that criminal proceedings in each country were based on the principle of state prosecution, but did not absolutely restrain criminal prosecution by individuals. The injured person will have the power to prosecute only to a specified extent. Criminal prosecution by individuals must proceed following legal provisions under the supervision, or awareness, of the public prosecutor. This

emphasizes the highly important role and duty of the public prosecutor in maintaining the public interest. These findings suggest that by limiting the prosecution of injured persons to the power of individual prosecutions for personal offenses alone, and allowing public prosecutors to join the case of the people, article 161/1 of the CPC would no longer be a necessity.

Keywords

Strategic lawsuit against public participation (SLAPPs), Distorted prosecution, Institute criminal prosecution by injured party

บทนำ

การฟ้องคดีโดยราษฎรหากไม่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ราษฎรมีอำนาจเสนอคดีต่อศาลเองได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบในชั้นสอบสวนหรือในชั้นอัยการก่อน ซึ่งการตรวจสอบฟ้องของราษฎรจะกระทำโดยศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเท่านั้น อีกทั้งรัฐจะไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงหรือขัดขวางการใช้สิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหายได้ เมื่อระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง นำมาสู่ปัญหาในทางกฎหมายที่เกิดจากการที่ราษฎรใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลโดยตรงคือ ก่อให้เกิดความบกพร่องในการดำเนินคดีผู้เสียหายเอง ไม่ว่าจะโดยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดความบกพร่อง หรืออาจจะมีการดำเนินคดีอาญากันโดยสมยอมระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดอันเป็นการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ อันถือเป็นการใช้สิทธิฟ้องคดีอย่างไม่สุจริตเนื่องจากไม่ได้ประสงค์จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมไปถึงการนำคดีอาญามาเป็นเครื่องมือเพื่อฟ้องกลับแก่ผู้เสียหาย หรือปิดปากบุคคลบางคนหรือบางกลุ่มไม่ให้ออกมามีสิทธิมีเสียงในสังคม การฟ้องคดีลักษณะนี้มักเกิดขึ้นจากการที่นายทุนผู้ประกอบการฟ้องร้องชาวบ้านเกี่ยวกับประเด็นทางสิ่งแวดล้อม เช่น คดีเหมืองแร่วังสะพุง ที่ประชาชนออกมาเรียกร้องเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้วเกิดการแก่งแย่งฟ้องเพื่อข่มขู่ให้ชาวบ้านหยุดทำการเรียกร้องหรือออกมาแสดงความคิดเห็นและทำการฟ้องคดีในข้อหาหมิ่นประมาทเพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้าใช้สิทธิใช้เสียง โดยลักษณะพิเศษของการฟ้องคดีประเภทนี้จะไม่ได้มุ่งหวังผลแพ้ชนะกันในทางคดี เพียงแต่ต้องการก่อให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตและข่มขู่ให้เกิดความเกรงกลัว โดยอาศัยช่องทางในกฎหมายดึงคดีให้มีระยะเวลาในการต่อสู้กันอย่างยาวนาน การดำเนินคดีในรูปแบบนี้เรียกว่าการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ (Strategic Lawsuits Against Public Participation – SLAPPs) อันเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ใช้กระบวนการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือ ซึ่งคดีประเภทนี้เริ่มมีเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 161/1 เพื่อแก้ปัญหาการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างแท้จริง โดยมาตรานี้ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจยกฟ้องได้ตั้งแต่ในชั้นก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง หากปรากฏว่าเป็นการฟ้องคดีที่ไม่สุจริตเพื่อกลั่นแกล้งเอาเปรียบจำเลย เช่น การฟ้องผู้ไม่ชำระหนี้ทางแพ่งเป็นคดีอาญาในข้อหาฉ้อโกง การฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 เป็นต้น แต่ข้อจำกัดประการสำคัญของมาตรา 161/1 นี้คือ บทบัญญัติดังกล่าวใช้ได้เฉพาะกรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองเท่านั้น หากเป็นการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการจะไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะใช้มาตรานี้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการได้ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วในชั้นพนักงานสอบสวน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรานี้อีก แต่หากพิจารณาจากงานวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมสถิติคดีที่เป็นการฟ้องกลับแก่ผู้เสียหาย²

² เพ็งอ้าง.

หากเป็นเช่นนี้ มาตรา 161/1 จะไม่สามารถขัดขวางคดีเหล่านี้ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้เลย อีกทั้งการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจพิจารณาเองว่ากรณีใดเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตในการฟ้องคดีอาญา หรือกรณีใดเป็นการใช้สิทธิโดยชอบแล้ว ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนในการพิจารณา ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเช่นนี้อาจเป็นการให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางอันอาจส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิโดยสุจริตของผู้เสียหาย เนื่องจากพวกเขาอาจถูกละเมิดโดยกระบวนการยุติธรรมเสียเอง หากศาลมองว่าการฟ้องคดีที่กระทำไปอย่างสุจริตเป็นการไม่สุจริต ซึ่งการพิจารณาความสุจริตของโจทก์จะพิจารณาอย่างไรและหากไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนอาจเป็นการยากที่จะพิจารณาความสุจริตของผู้ฟ้องคดีได้

เมื่อการดำเนินคดีแพ่งไม่มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงให้มีการว่ากล่าวฟ้องร้องระหว่างกันเองได้ แต่การดำเนินคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การจะฟ้องร้องต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนเพียงพอมากกว่าการที่จะปล่อยให้ราษฎรไปว่ากล่าวกันเอง แล้วจึงให้ศาลเข้ามาพิจารณาในภายหลังซึ่งไม่ทันท่วงที จึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องเข้ามากำกับดูแลการดำเนินคดีอาญา เมื่อการฟ้องคดีของผู้เสียหายก่อให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการยุติธรรมและผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกฟ้องร้อง กระบวนการในการกลั่นกรองคดีอาญาจึงถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยคัดกรองคดีก่อนเข้ามาสู่การพิจารณาของศาลทางหนึ่ง เนื่องจากการกลั่นกรองคดีอาญาเป็นกระบวนการเบื้องต้นในการพิจารณาคำฟ้องของโจทก์ว่ามีมูลเพียงพอที่จะรับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ เพื่อเป็นการประกันสิทธิให้กับจำเลยว่าจะไม่ถูกฟ้องกลับแก่หลังในคดีที่ไม่มีมูลความจริง ซึ่งปัญหาการฟ้องคดีของราษฎรดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาในภาพรวมทั้งระบบตั้งแต่ผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีไปจนถึงกระบวนการกลั่นกรองคดีอาญาก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล

1. หลักการดำเนินคดีอาญาและการกลั่นกรองคดีอาญาในประเทศไทย

หลักการดำเนินคดีอาญาเป็นการพิจารณาบทบาทของเอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหาย ประชาชน และรัฐว่าบุคคลใดเหมาะสมที่จะเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด โดยในแต่ละประเทศจะมีหลักการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างกัน

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน (Private Prosecution) เป็นรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่กฎหมายให้อำนาจแก่เอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องกระทำในนามของรัฐ และการต่อสู้คดีจะเป็นเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน โดยมีคนกลางผู้ทำหน้าที่ชี้ขาดตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้น การให้อำนาจแก่เอกชนในการฟ้องคดีเองถือเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐไม่ให้มีการดำเนินคดีที่ล่าช้าและปราศจากอคติ แต่การฟ้องคดีของเอกชนมักเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของเอกชนโดยส่วนตัวไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ทำให้หลายครั้งเอกชนใช้สิทธิตามกฎหมายที่มีฟ้อง คดีโดยไม่สุจริตเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้เกิดความเกรงกลัว และยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่อีกฝ่ายเรียกร้อง อันเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตนเอง ไม่ใช้การฟ้องคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทำให้การใช้กฎหมายมีความบิดเบือน

ไปได้เช่นกัน³ ในบางประเทศจึงนิยมใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) เพื่อให้รัฐเข้ามาทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์สาธารณะของประเทศแทนเอกชน

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) เป็นหลักการที่ให้พนักงานอัยการเข้ามาเป็นตัวแทนของรัฐในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาคือเป็นเรื่องที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ จึงต้องถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย การรักษาผลประโยชน์สาธารณะจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ อีกทั้งเหตุผลที่เอกชนไม่ควรเข้ามามีอำนาจดำเนินคดีอาญาเพราะเอกชนมักเข้ามาดำเนินคดีเพื่อต้องการแก้แค้นทดแทนและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม การไม่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะเป็นอย่างมาก รัฐจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดที่จะเข้ามาดำเนินคดีอาญาเพื่อป้องกันความเสียหายดังกล่าว

1.1 ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก แต่ยังคงมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนผสมผสานอยู่ด้วย เนื่องจากแต่เดิมการดำเนินคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้เสียหายแต่เพียงผู้เดียวเพราะองค์กรอัยการยังไม่ได้ก่อตั้งขึ้น แต่ในระยะเวลาต่อมาได้มีการพยายามพัฒนาระบบการฟ้องคดีโดยรัฐให้สอดคล้องกับนานาประเทศ⁴ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและสามารถอำนวยความสะดวกในการฟ้องคดีให้มีมากขึ้น โดยให้พนักงานอัยการเข้ามาเป็นผู้ทำหน้าที่ดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย แต่เนื่องจากระบบการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายมีมาก่อนระบบการฟ้องคดีโดยรัฐเป็นระยะเวลายาวนาน การเปลี่ยนแปลงให้อำนาจดังกล่าวเป็นของพนักงานอัยการเพียงผู้เดียวย่อมกระทำได้ยาก เนื่องจากปัญหาความเชื่อมั่นในการดำเนินคดีอาญา ความสามารถและประสิทธิภาพในการดำเนินการของพนักงานอัยการ ทำให้ระบบการดำเนินคดีโดยผู้เสียหายยังคงมีอยู่ต่อไปพร้อมกับระบบการดำเนินคดีโดยรัฐที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้เสียหายเข้ามาช่วยในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐในการทำหน้าที่ทางหนึ่ง

1.2 กระบวนการในการกลั่นกรองคดีอาญา การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย มีกระบวนการในการกลั่นกรองคดีก่อนที่จะเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาในศาล เริ่มตั้งแต่ในชั้นการสอบสวน ชั้นอัยการและในชั้นศาล โดยมีการแยกการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกัน ทำให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการสอบสวนคดีความผิดที่เกิดขึ้นและให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการฟ้องร้องคดีต่อศาล การทำงานของทั้งสององค์กรจึงเป็นอำนาจโดยตรงขององค์กรนั้น ๆ โดยไม่มีการร่วมกันในการตรวจสอบความถูกต้องของการทำงาน

³ อุทัย อาทิวะ, *คู่มือกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา*, (พิมพ์ครั้งที่ 3, ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์ 2558) 18-26.

⁴ รชฎ เจริญฉ่ำ, 'ระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ' (2539) 4 *ตุลพาท* 13, 13-18.

1) การกลั่นกรองคดีในชั้นสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองเป็นพนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่หากเป็นความผิดต่อส่วนตัวนั้น พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนไม่ได้จนกว่าจะมีการร้องทุกข์ตามระเบียบโดยผู้เสียหาย⁵ ซึ่งในการสอบสวนพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงไม่ใช่เพียงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย แต่ยังต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาด้วย เนื่องจากการสอบสวนเป็นการแสวงหาความจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การแสวงหาพยานหลักฐานมาลงโทษผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียว⁶ การรวบรวมพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญอันอาจมีผลไปถึงการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการได้

2) การกลั่นกรองคดีในชั้นพนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีอำนาจในการกลั่นกรองสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนนำส่งมาให้ หากเห็นว่าพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมานั้นยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะพิจารณาว่ามีเหตุสมควรยื่นฟ้องคดีหรือไม่ พนักงานอัยการอาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือให้ส่งพยานมาเพื่อซักถามได้⁷ ซึ่งการพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นดุลพินิจ โดยพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนต้องเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดและเพียงพอต่อการยื่นฟ้อง ซึ่งคดีของพนักงานอัยการต้องมาจากการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายด้วย มิเช่นนั้นพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการฟ้องคดีต่อศาล

3) การกลั่นกรองคดีในชั้นศาล เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลไม่ว่าจะโดยพนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ กฎหมายบัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการไต่สวนมูลฟ้องได้⁸ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมปัจจุบันคือ เมื่อมีการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ ศาลมักไม่ได้สวนมูลฟ้องอีกครั้งหนึ่งเนื่องจากเห็นว่าการฟ้องคดีได้ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วในชั้นสอบสวนและชั้นของพนักงานอัยการ คดีจึงเข้ามาสู่การพิจารณาของศาลโดยไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลอีก แต่หากเป็นกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาไม่มืองค์กรใดเข้ามากลั่นกรองฟ้องของราษฎร ศาลจึงเป็นองค์กรเดียวที่สามารถกลั่นกรองฟ้องได้โดยการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อพิจารณาว่าฟ้องนั้นมีมูลเพียงพอที่จะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยไม่ให้ตกเป็นจำเลยเพราะการฟ้องคดีที่ไม่มีมูลความจริง ซึ่งเดิมที่จำเลยไม่มีสิทธิแถลง หรือนำพยานมาสืบให้ศาลเห็นว่าฟ้องโจทก์ไม่มีมูล ทำให้คดีจำนวนมากศาลประทับรับฟ้องไป เป็นการผลักภาระให้จำเลยต้องเข้าไปสู้กันในชั้นพิจารณาของศาล ในเวลาต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121.

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131.

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143.

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162.

มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 165/2⁹ เพื่อคุ้มครองสิทธิจำเลยให้สามารถแถลงในศาลทราบได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่าฟ้องของโจทก์ไม่มีมูล อันเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยในการต่อสู้คดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนมากขึ้น

2. หลักการดำเนินคดีอาญาและการกลั่นกรองคดีอาญาในต่างประเทศ

2.1 การดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยถือว่าพนักงานอัยการเป็นผู้แทนของรัฐในการทำหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหา ทั้งในส่วนของ การฟ้องคดีและการสอบสวน โดยเป็นทั้งผู้กำกับดูแลและอำนวยการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตั้งแต่การเริ่มต้นคดี เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐได้รับอิทธิพลมาจากหลักการค้นหาความจริงในระบบไต่สวน¹⁰ การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่เฉพาะตัวผู้เสียหายเท่านั้นที่ถือเป็นผู้ได้รับความเสียหาย แต่รัฐและสังคมก็ถือเป็นผู้ได้รับผลกระทบด้วย รัฐจึงต้องเข้ามาดูแลและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แม้ตัวของผู้เสียหายเองจะไม่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือได้มีการขอใช้เยียวยาแล้วก็ตาม รัฐก็ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป¹¹ ส่วนตัวผู้เสียหายไม่มีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง¹² แต่ยังคงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่ง (L' action civile) ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดทางอาญาได้ หากเป็นคดีอาญาแต่เพียงอย่างเดียว ผู้เสียหายจะดำเนินคดีโดยลำพังไม่ได้ต้องมีพนักงานอัยการเข้ามาดำเนินคดีตามคำฟ้อง

กระบวนการกลั่นกรองคดีก่อนจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลตัดสิน (Jurisdiction de Judgement) หากเป็นความผิดที่ร้ายแรงหรือมีความซับซ้อนจะต้องมีการไต่สวนก่อน

⁹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2562 มาตรา 165/2 “ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล”

¹⁰ ปกป้อง ศรีสนิท, ‘ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย’ ใน เขมณูมิ ภูมิถาวร (บรรณาธิการ) *หนังสือรวมบทความงานวิชาการประจำปี 2550* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 2552) 475-480.

¹¹ อุทัย อาทิวา (เชิงอรรถ 3) 29-32.

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 1 วรรคหนึ่ง “การดำเนินคดีอาญาเพื่อการลงโทษนั้นจะเริ่มขึ้นและดำเนินได้โดยผู้พิพากษาหรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้”

1) การกลั่นกรองคดีอาญาโดยศาล การไต่สวนจะกระทำโดยศาลไต่สวนที่เป็นศาลเฉพาะ อันทำหน้าที่แยกต่างหากจากศาลตัดสินและกระทำโดยผู้พิพากษาไต่สวน ทำให้การกลั่นกรองคดีก่อนขึ้นสู่การพิจารณาของศาลตัดสินมีความน่าเชื่อถือและถูกบิดเบือนความจริงได้ยาก โดยคดีที่มีข้อเท็จจริงยุ่งยากซับซ้อน หรือความผิดโทษฉกรรจ์ (Crime) อัยการจะต้องส่งเรื่องไปยังศาลไต่สวนเพื่อให้ทำการไต่สวนก่อนเสมอ ความพิเศษของกฎหมายประเทศฝรั่งเศสที่ไม่เหมือนกับประเทศอื่นคือ ในการสอบสวนไม่ได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนแต่กระทำโดยผู้พิพากษาที่มีอำนาจทำการไต่สวนโดยเฉพาะทำให้คดีเกิดความมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการไต่สวนกระทำโดยละเอียดเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดของทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่การไต่สวนเพียงว่าคดีมีมูลหรือไม่ ควรรับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ จึงอาจกล่าวได้ว่าการแสวงหาความจริงเกือบทั้งหมดได้กระทำโดยองค์กรศาลไม่ว่าจะเป็นศาลไต่สวนหรือศาลพิจารณาพิพากษาคดี

2) การกลั่นกรองคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ เมื่อการฟ้องคดีอาญาต่อศาลเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ แต่กฎหมายไม่ได้ตัดสิทธิของผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาไต่สวนเพื่อขอเข้าเป็นคู่ความในทางแพ่ง โดยผู้พิพากษาไต่สวนจะส่งคำร้องของผู้เสียหายไปยังพนักงานอัยการเพื่อทำความเข้าใจหรือเห็นด้วยกับคำร้องของผู้เสียหาย อันถือเป็นขั้นตอนที่พนักงานอัยการมีอำนาจในการกลั่นกรองคำร้องของผู้เสียหายว่ามีมูลและมีเหตุเพียงพอที่จะฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่ ซึ่งในความผิดที่มีโทษไม่ร้ายแรงและไม่ยุ่งยากซับซ้อน อันผู้ต้องหาไร้สารภาพ หรือข้อเท็จจริงรับกันแล้ว เช่นนี้อาจไม่จำเป็นต้องมีไต่สวนโดยศาลไต่สวนก็ได้ แต่ให้ตำรวจยุติธรรม (Police Judiciaire)¹³ เป็นผู้เข้ามาทำการสอบสวนเบื้องต้นและสอบสวนในความผิดซึ่งหน้าแทน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของประเทศฝรั่งเศส อันมีสาเหตุมาจากการให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการเริ่มต้นคดีอาญา ด้วยวิธีการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่ศาลไต่สวนคือ การฟ้องคดีในส่วนแพ่งมีผลบังคับให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีอาญาเกือบทุกคดี ปัญหาที่ตามมาคือ คดีล้นศาล (L' encombrement des cabinets d' instruction) เนื่องจากคดีความผิดไม่ว่าจะเป็นคดีเล็กน้อยหรือคดีใหญ่ที่มีความสำคัญ ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทั้งสิ้น ก่อให้เกิดภาระหน้าที่ต่อศาลไต่สวนในการไต่สวนคดีเป็นจำนวนมาก และการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้ ก่อให้เกิดการฟ้องคดีที่ศาลไต่สวนอย่างบิดเบือน (L' abus) เช่น กรณีที่ผู้เสียหายมิได้ประสงค์จะดำเนินคดีอาญาแต่ต้องการถ่วงเวลาในการดำเนินคดีแพ่งจึงมีการยื่นฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่ศาลอาญาเพื่อให้ศาลแพ่งรอคำพิพากษาคดีในส่วนอาญา หรือกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีที่ศาลไต่สวนเพียงเพื่อต้องการกดดันลูกหนี้ในทางแพ่งโดยใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

¹³ สมคิด ณ นคร, 'การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส' (2507) 5 ตุลาคม 5, 7.

ในเวลาต่อมาจึงมีการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของหลักการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย¹⁴ โดยยังคงให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการเริ่มคดีอาญาได้เช่นเดิมเพียงแต่มีการถ่วงเวลาในการใช้สิทธิของผู้เสียหายไว้เพื่อป้องกันการเริ่มคดีโดยการบิดเบือน ดังนี้

(1) กรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดี ซึ่งการสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้เสียหายจึงเกิดสิทธิในการฟ้องคดีที่ศาลไต่สวน

(2) กรณีที่พนักงานอัยการไม่สั่งคดีภายในสามเดือนนับแต่วันที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องไป ผู้เสียหายย่อมเกิดสิทธิฟ้องคดีที่ศาลไต่สวนได้เอง อันถือเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างพนักงานอัยการและผู้เสียหาย

เมื่อผู้เสียหายมีการฟ้องคดีและเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมแล้ว ศาลไต่สวนสามารถสั่งให้ผู้เสียหายวางเงินประกันเพิ่มเติมเพื่อเป็นประกันการจ่ายค่าธรรมเนียมที่ผู้เสียหายอาจจะต้องจ่ายหากศาลสั่งว่าคดีไม่มีมูลและถูกดำเนินคดีอาญา¹⁵ รวมทั้งต้องชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งและค่าปรับ¹⁶ จากการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตด้วย

2.2 การดำเนินคดีอาญาของประเทศเยอรมนี ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution) เดิมทีศาลเป็นเพียงองค์กรเดียวที่เป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นคดีจนถึงการพิพากษาคดีตัดสิน แต่การให้อำนาจทั้งหมดตกอยู่กับผู้พิพากษาก่อให้เกิดความไม่เป็นกลางในการตัดสินและคู่ความอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี ทำให้ในเวลาต่อมาประเทศเยอรมนีมีการนำระบบการดำเนินคดีในระบบกล่าวหามาใช้ อันทำให้หน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาคดีมีการแยกออกจากกัน โดยศาลยังคงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นเดิม แต่ได้มีการจัดตั้งองค์กรอัยการขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้อง¹⁷ โดยถือว่าการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้น ประชาชนและสังคมเป็นผู้ได้รับความเสียหาย วิธีการป้องกันไม่ให้เอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาจนเป็นที่เสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ รัฐจึงต้องเข้ามาเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ดังกล่าว โดยเอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายยังสามารถฟ้องคดีอาญาได้ ไม่ถูกตัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาอย่างเด็ดขาด แต่สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายนั้นค่อนข้างถูกจำกัดให้ฟ้องได้เฉพาะในคดีที่ไม่ร้ายแรงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ในกรณีที่ผู้เสียหายมีการฟ้องคดีแต่ศาลเห็นว่าความผิดนั้นมิผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ศาลจะมีการแจ้งต่อพนักงานอัยการถึงการดำเนินคดีของผู้เสียหาย เช่นนี้ผู้เสียหายจะไม่

¹⁴ รัฐบัญญัติหมายเลข 2007-291 ลงวันที่ 5 มีนาคม 2007.

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 226-10.

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 88-1, 91, 472, 516, 549.

¹⁷ คณิต ฒ นคร, 'อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง' *หนังสือรวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ คณิต ฒ นคร อัยการสูงสุด* (พิมพ์อักษร 2540) 146-158.

สามารถทำให้คดีเสียหายได้ เนื่องจากพนักงานอัยการจะเข้ามาในคดีเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ¹⁸ ต่างจากผู้เสียหายของฝรั่งเศสที่มีอำนาจเริ่มต้นคดีเองได้เฉพาะคดีในส่วนแพ่ง

เงื่อนไขสำคัญในการฟ้องคดีอาญาโดยเอกชนในความผิดที่เอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีเองได้ นอกจากความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 224 และความผิดฐานข่มขู่ ตามมาตรา 241 แล้ว จะต้องมีการร้องทุกข์และต้องมีการเจรจาอมความกันมาก่อน (Suehneverbuch) หากเจรจาอมความกันได้เรื่องก็จะจบลงโดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีความกัน แต่หากการเจรจานั้นไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่อาจเจรจาอมความกันได้¹⁹ ผู้เสียหายจึงจะมีสิทธิยื่นฟ้องคดีได้ หลักเกณฑ์นี้ถือเป็นลักษณะพิเศษของกระบวนการพิจารณาคดีของประเทศเยอรมนี

ในส่วนของการกลั่นกรอง คดีแบ่งเป็นการกลั่นกรองคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์กับการกลั่นกรองคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ดังนี้

1) การกลั่นกรองคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หากผู้เสียหายประสงค์จะฟ้องร้องคดีต่อศาลเองโดยไม่ผ่านพนักงานอัยการ ผู้เสียหายจะถูกจำกัดประเภทคดีที่สามารถฟ้องร้องได้เฉพาะในความผิดที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรง นอกจากประเภทความผิดที่ถูกจำกัดแล้ว กฎหมายยังกำหนดเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ผู้เสียหายเกิดสิทธิในการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลนั้นคือ ผู้เสียหายต้องมีการร้องทุกข์และต้องมีการพยายามที่จะตกลงประนีประนอมยอมความกันมาก่อน หากไม่สำเร็จจึงจะนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลได้

2) การกลั่นกรองคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการจะเข้ามาทำการสอบสวนคดีด้วยตนเองโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวนนั้น ซึ่งในบางครั้งหากคดีไม่ได้มีความสำคัญมากนักหรือเป็นคดีที่ไม่ค่อยซับซ้อนพนักงานอัยการอาจไม่ได้ทำการสอบสวนด้วยตนเองแต่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีแทน ซึ่งการสอบสวนคดีโดยพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจหากพบว่าคดีมีมูลฟังได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดและมีพยานหลักฐานเพียงพอ พนักงานอัยการจึงจะทำการสั่งฟ้องคดีนั้นต่อศาล ในขั้นตอนต่อจากนี้ศาลจะทำการกลั่นกรองคดีที่พนักงานอัยการฟ้องอีกครั้งหนึ่ง โดยการไต่สวนมูลฟ้องก่อนการประทับฟ้องไว้พิจารณาเพื่อเป็นการควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งคดีและป้องกันคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล

ซึ่งประเทศเยอรมนีมีบทบัญญัติที่ช่วยกลั่นกรองคดีที่อาจเป็นการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกันในคดีอาญา ฐานหมิ่นประมาท เพื่อข่มขู่หรือต่อรองกับผู้เสียหายหรือผู้ที่แสดงความคิดเห็น²⁰ อันบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 377 (1).

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 380.

²⁰ เฟิงอ้าง 81.

อาญาเยอรมัน มาตรา 154e²¹ เป็นการให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะยังไม่ยื่นฟ้องคดีอาญาฐานหมิ่นประมาทหรือฐานดูหมิ่นตราบใดที่การดำเนินคดีอาญาหรือการดำเนินคดีทางวินัยเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหานั้น ยังดำเนินอยู่ และยังไม่มีความตัดสิน แต่หากพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายได้ดำเนินการฟ้องคดีไปแล้วก็ให้ยุติการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลของคดีก่อนที่ได้มีการดำเนินคดีอาญาหรือการดำเนินคดีทางวินัยนั้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 154e ไม่ได้ตัดอำนาจในการฟ้องคดี เพียงแต่เป็นการให้ยุติคดีไว้ชั่วคราวเพื่อรอฟังผลในคดีก่อน เช่น คดีก่อนมีการดำเนินคดีกัน ฝ่ายที่ไม่พอใจในคดีก่อนจึงมาฟ้องแก้แค้นเพื่อปิดปากผู้ที่ฟ้องคดีก่อน ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องในความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือความผิดฐานฟ้องเท็จก็ตาม กฎหมายของประเทศเยอรมนีจะให้ชะลอคดีที่ฟ้องใหม่นี้ไว้ก่อน แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 ของประเทศไทย มีความแตกต่างกับมาตรา 154e ของประเทศเยอรมนี เนื่องจากมาตรา 161/1 จะเป็นการตัดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายไปเลยตั้งแต่เริ่มต้น โดยให้ศาลยกฟ้องโจทก์ได้ตั้งแต่ในชั้นก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อศาลเห็นว่าการฟ้องคดีนั้นเป็นการฟ้องโดยไม่สุจริต ปิดเบี่ยงข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ อันเป็นการตัดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาต่อศาล รวมทั้งห้ามโจทก์นำเรื่องเดียวกันที่ศาลยกฟ้องแล้วมาฟ้องเป็นคดีใหม่อีก ซึ่งทำให้คดีที่จะสามารถขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลได้เป็นดุลพินิจศาลในการตรวจคำฟ้องนั้น กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการกระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการฟ้องคดีต่อศาล หากการฟ้องคดีของโจทก์กระทำไปโดยสุจริตแต่ศาลพิจารณาว่าเป็นการฟ้อง คดีโดยไม่สุจริตและยกฟ้องไปโดยไม่ได้มีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ซึ่งมาตรา 161/1 ไม่ได้มีการชะลอคดีเอาไว้เพื่อรอคดีก่อนพิจารณาตัดสินอย่างของประเทศเยอรมนี แต่ตัดอำนาจในการฟ้องคดีไปเลยตั้งแต่ชั้นตรวจฟ้อง

²¹ German Code of Criminal Procedure Section 154e

Non-prosecution of casting of false suspicion or insult

(1) Public charges shall not be preferred for the casting of false suspicion or for insult (sections 164 and 185 to 188 of the Criminal Code) as long as criminal or disciplinary proceedings are pending in respect of the reported or alleged offence.

(2) If public charges have already been preferred or a private prosecution has been filed, the court shall terminate the proceedings until the criminal or disciplinary proceedings in respect of the reported or alleged offence are concluded.

(3) Pending the conclusion of the criminal or disciplinary proceedings in respect of the reported or alleged offence, the statute of limitation shall not run in respect of prosecution for casting false suspicion or insult.

3. ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยราษฎร

กฎหมายของประเทศไทยให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาได้ในทุกฐานความผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งตนได้รับความเสียหาย โดยผู้เสียหายจะดำเนินคดีด้วยตนเองหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนก็ได้ เมื่ออำนาจของผู้เสียหายมีค่อนข้างมากย่อมก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินคดีจนเป็นที่เสียหายหรือเสื่อมเสียประโยชน์สาธารณะ เช่น

1) กรณีการนำความผิดฐานหมิ่นประมาทมาใช้เพื่อการกลั่นแกล้งฟ้องร้อง เหตุที่ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นที่นิยมในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือฟ้องปิดปาก (SLAPPs) เนื่องจากความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพูด การแสดงความคิดเห็น อันพาดพิงไปถึงบุคคลอื่นซึ่งอาจกระทบกับชื่อเสียงของเขาได้ รวมทั้งเป็นความผิดที่มีโทษในทางอาญาไม่ว่าจะเป็นการหมิ่นประมาทธรรมดาหรือหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ย่อมก่อให้เกิดความเกรงกลัวแก่ผู้ที่ออกมาพูดแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งตามสถิติการฟ้องคดี ในปี พ.ศ. 2540-2562 ความผิดฐานหมิ่น

ประมาทตามมาตรา 326 และมาตรา 328 ถูกนำมาใช้ฟ้องคดีมากที่สุดถึงร้อยละ 26.23 ซึ่งลักษณะการฟ้องมีทั้งฟ้องหมิ่นประมาทในทางอาญา หมิ่นประมาทในทางแพ่ง หรือฟ้องตามกฎหมายอื่นรวมมาด้วย²²

2) การฟ้องคดีอาญาเพื่อจุดประสงค์ในทางแพ่ง เกิดจากกรณีพิพาทกันในทางแพ่งแต่เลือกฟ้องอีกฝ่ายเป็นคดีอาญาเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและยอมชำระหนี้ในทางแพ่งให้แก่ตน อันถือได้ว่าเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมเพื่อผลประโยชน์ที่ไม่ถูกต้องตามความประสงค์ของกฎหมาย การที่โจทก์เห็นว่าคดีอาญามีโทษจำคุก มีการบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือจำเลยอาจถูกคุมขังเมื่อมีการฟ้องคดี ก่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อผู้ถูกฟ้องในการตกเป็นจำเลยในคดีอาญา การฟ้องคดีโดยการเบี่ยงเบนไม่ถูกต้องวัตถุประสงค์เช่นนี้จึงเป็นการแสวงหาประโยชน์อันไม่พึงได้โดยชอบเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1

3) การดำเนินคดีอาญากันโดยสมยอม ผู้เสียหายดำเนินคดีโดยไม่ได้มุ่งหวังนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่เป็นการดำเนินคดีโดยสมรู้กับตัวจำเลยเพื่อตัดอำนาจของพนักงานอัยการในการฟ้องคดีอาญา อันเป็นการอาศัยช่องทางแห่งกฎหมายเป็นเครื่องมือฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต ซึ่งสาเหตุในการที่ผู้เสียหายให้ความช่วยเหลือแก่ตัวผู้กระทำความผิดมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น การที่ผู้กระทำความผิดได้ขดใช้เยียวยาค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจแล้วหรือตัวผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายอาจมีความสัมพันธ์กันจึงไม่ประสงค์จะดำเนินคดีนั้นต่อไป แต่เมื่อการฟ้องคดีของผู้เสียหายเป็นคดีความผิดต่อแผ่นดินอันมีเรื่องประโยชน์สาธารณะเข้ามาเกี่ยวข้อง การดำเนินคดีไปในทางที่เสียหายหรือเป็นการตัดสิทธิพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาโดยรู้เห็นกับจำเลยเพื่อให้จำเลยหลุดพ้นจากความผิดนั้น เป็นการใช้สิทธิที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดีของรัฐแล้ว เช่น กรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแผ่นดินและโจทก์ไม่มาศาลหรือไม่นำ

²² สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน (เชิงอรธร 1).

พยานมาสืบ กรณีผู้เสียหายตั้งใจบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด กรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาบทเบากว่ากรณีที่เกิดขึ้นจริง หรือกรณีความผิดกรรมเดียวมีทั้งความผิดต่อแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้ แต่ผู้เสียหายรีบฟ้องในความผิดอันยอมความได้จนศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด ทั้งนี้เพื่อตัดอำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องคดีอันอาจเป็นการทำให้ประโยชน์ของรัฐได้รับความเสียหาย²³ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1150/2534)²⁴ กรณีเหล่านี้ส่งผลให้เมื่อศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้วพนักงานอัยการจะเอาเรื่องเดียวกันมาฟ้องอีกไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) อันเป็นการตัดอำนาจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีกับตัวจำเลย

4. การฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” มาตรา 5 จึงเป็นหลักสุจริตที่ศาลใช้ในการควบคุมการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของโจทก์ โดยโจทก์ต้องใช้สิทธิโดยสุจริต หากเมื่อใดการใช้สิทธิกระทำโดยไม่สุจริตโจทก์ย่อมเป็นผู้ไม่มีอำนาจฟ้องคดีและกฎหมายจะไม่ให้การคุ้มครองบุคคลนั้น เนื่องจากหลักสุจริตเป็นหลักการที่บุคคลผู้มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 จึงเป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เป็นมาตรฐานของศีลธรรมอันเป็นบรรทัดฐานของกฎหมายไทย ให้บุคคลในสังคมปฏิบัติต่อกันด้วยความสุจริต²⁵

อย่างไรก็ดี “การฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต” ไม่มีกฎหมายใดให้คำจำกัดความหรือความหมายที่ชัดเจนของการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตว่ามีความหมายอย่างไร แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 ได้บัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลับแก่งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

โดยมาตราดังกล่าวไม่ได้ให้คำจำกัดความว่า การใช้สิทธิไม่สุจริต บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลับแก่งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ มีความหมายว่าอย่างไร คงมีเพียงเหตุผลที่ใช้ประกอบในการร่างบทบัญญัติมาตรานี้ว่า หลักเรื่องของการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริต (abuse of legal procedure)

²³ รชฎ เจริญฉ่ำ (เชิงอรรถ 4) 20.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1150/2534 <<https://deka.in.th/view-17726.html>> สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2563.

²⁵ สุจิต ปัญญาพฤกษ์, ‘การใช้สิทธิโดยสุจริต’ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541)

เป็นไปตามหลักสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “บุคคลที่มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด” (He who comes to equity must come with clean hands) กล่าวคือ การใช้หรือบังคับตามสิทธิของตนที่เกิดขึ้นจะต้องใช้โดยสุจริต ไม่เช่นนั้นศาลจะไม่รับรองหรือบังคับตามสิทธิเหล่านั้นให้²⁶ เนื่องจากก่อนหน้านี้ในคดีที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องโดยไม่สุจริตต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องประทับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีไปตามกระบวนการยุติธรรมปกติ การที่ศาลต้องทำการพิจารณาเท่ากับเป็นการยอมให้บุคคลที่ไม่สุจริตเข้ามาใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องถูกดำเนินคดีอาญาและได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เสื่อมเสียชื่อเสียง และบั่นทอนขวัญกำลังใจของผู้ถูกฟ้องอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการบัญญัติมาตรา 161/1

4.1 ความเหมือนและความแตกต่างของการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ (SLAPPs) กับการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตตามมาตรา 161/1

1) การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ หรือ Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPPs) หมายถึง การดำเนินคดีอาญาหรือคดีแพ่งเพื่อข่มขู่ไม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ อันเป็นการฟ้องคดีเพื่อปิดปากบุคคล โดยผู้ฟ้องไม่ได้ประสงค์ที่จะชนะคดีหรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ต้องการข่มขู่ทำให้ผู้ถูกฟ้องเกิดความกลัวและเกิดภาระในด้านต่าง ๆ จนต้องหยุดกระทำการ หรือเป็นการฟ้องเพื่อขัดขวางการใช้สิทธิและเสรีภาพของอีกฝ่ายเท่านั้น ซึ่งคดีที่ฟ้องมักจะไม่มีมูลเหตุและมีการออกแบบให้เกิดความซับซ้อน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดี เพื่อเป็นการยืดระยะเวลาและทำให้ผู้ถูกฟ้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากจนต้องหยุดหรือยอมแพ้ไป โดยผู้ฟ้องคดีมักเป็นภาครัฐหรือบริษัทเอกชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าและอาศัยกฎหมายที่มีอยู่เป็นเครื่องมือ²⁷

การที่คดี SLAPPs มักอาศัยกฎหมายที่มีอยู่เป็นเครื่องมือในการฟ้องร้องทำให้การพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการฟ้องเพื่อปิดปากจึงพิจารณาจากประโยชน์สาธารณะและการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นหลัก โดยกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญซึ่งมักจะตกเป็นจำเลยในคดีฟ้องปิดปากนี้คือ กลุ่มนักสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ไม่มีสิ่งใดสามารถยืนยันได้ว่าบุคคลทั่วไปจะไม่ตกเป็นจำเลยในคดีดังกล่าว โดยตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2540 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2562 มีกรณีที่เข้าข่ายเป็น SLAPPs ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมเป็นสถิติได้จำนวน 212 คดี พบว่าคดีที่ฟ้องโดยพนักงาน

²⁶ เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวและการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา).

²⁷ สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนและไอลอร์, ‘SLAPPs คืออะไรแล้วทำไมเราถึงต้องให้ความสำคัญ’ (ilaw freedom, 27 พฤศจิกายน 2019) <<https://freedom.ilaw.or.th/sites/default/files/AGO%20-%20SLAPP%20-Factsheet%20-%20THAI%20-%202011.11.2019.pdf>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563.

อัยการมีถึง 153 กรณี และฟ้องโดยผู้เสียหายเองมีเพียง 59 กรณี ซึ่งผู้ที่ยื่นฟ้องคดีมีทั้งบริษัทเอกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานราชการ ประเภทคดี SLAPPs ในประเทศไทยมีทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งไม่ว่าจะเป็นข้อหาหมิ่นประมาทตาม มาตรา 326 และมาตรา 328 ที่นิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือฟ้องร้องกันมากที่สุด ข้อหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการ กระทบความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ข้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประชาชนตาม มาตรา 116 มาตรา 215 มาตรา 216 และมาตรา 112 ความผิดตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ข้อหาเกี่ยวกับการปกครองและกระบวนการยุติธรรม และความผิดเกี่ยวกับร่างกายและเสรีภาพ มาตรา 295 มาตรา 296 มาตรา 309 มาตรา 310 ความผิดฐานหมิ่นประมาททางแพ่งมาตรา 423 และละเมิด มาตรา 420 เป็นต้น²⁸

2) การใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต หมายถึง การบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งฟ้องหรือเอาเปรียบ จำเลย โดยการฟ้องนั้นมีใช้เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ใจที่มุ่งหวังผลประโยชน์อย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้ ตามปกติ อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ที่ถูกฟ้องร้องและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นการฟ้องคดีอาญาเพื่อ บังคับหนี้ทางแพ่ง และยังหมายความรวมถึงการฟ้อง SLAPPs ด้วย²⁹

จึงสรุปได้ว่า การฟ้องคดีเพื่อปิดปากหรือ SLAPPs มีความหมายที่แคบกว่าการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามมาตรา 161/1 เนื่องจากการฟ้อง SLAPPs เป็นการฟ้องคดีเพื่อข่มขู่หรือต้องการฟ้องปิดปากไม่ให้มีคนอื่นออกมาพูด ออกมา เคลื่อนไหวหรือออกมาต่อต้านสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องในทางการเมือง แต่มาตรา 161/1 จะมี ประโยชน์สาธารณะหรือเรื่องทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้ ผู้ที่ถูกฟ้องจึงมักเป็นคนจน ชาวบ้าน ผู้ที่มีฐานะที่ต่ำกว่า หรือนักสิทธิมนุษยชนที่ออกมาเปิดโปงหรือแฉพฤติกรรมบางอย่าง โดยการฟ้อง SLAPPs ผู้ฟ้องคดีจะมีทั้งองค์กร เอกชนและองค์กรของรัฐหรือหน่วยงานราชการที่เสียผลประโยชน์ โดยอาจจะฟ้องคดีเองหรือมีการร้องทุกข์ต่อพนักงาน สอบสวนให้ดำเนินการแทนก็ได้ แต่มาตรา 161/1 ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นราษฎรเท่านั้น การฟ้องโดยพนักงานอัยการย่อมไม่เข้า เงื่อนไขของมาตรานี้ จึงกล่าวได้ว่าการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ตามมาตรา 161/1 มีความหมายกว้างและครอบคลุมไปถึงการ ฟ้องคดีที่เป็น SLAPPs ด้วย ทำให้การฟ้องคดีที่เป็น SLAPPs เป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ตามมาตรา 161/1 ทุกคดี แต่ การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตอาจจะเป็นคดี SLAPPs หรือไม่ก็ได้

4.2 การแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีไม่สุจริต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1³⁰ มีมาเพื่อความประสงค์ให้คดียุติไปได้ตั้งแต่ในชั้นก่อน การไต่สวนมูลฟ้อง อันเป็นกฎหมายที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจยกฟ้องโจทก์ได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน เพื่อ

²⁸ สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน (เชิงอรรถ 1).

²⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง*, (พิมพ์ครั้งที่ 20, วิทยุชน 2563) 324.

³⁰ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562

คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาไม่ให้ต้องรับภาระในการเข้าสู่คดีในกระบวนการยุติธรรมเป็นระยะเวลาอันอันอาจถือได้ว่ากระบวนการที่เพิ่มขึ้นมาใหม่เป็นการก่อกวนคดีของศาลอีกชั้นตอนหนึ่ง แต่การเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ใหม่ในการตรวจสอบฟ้องของโจทก์นี้ ยังคงมีปัญหาที่น่าพิจารณา ดังนี้

1) เจื่อนไขเกี่ยวกับตัวผู้ฟ้องคดี เนื่องจากต้องเป็นกรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการจะไม่เข้าหลักเกณฑ์อันจะทำให้ศาลสามารถใช้อำนาจตามบทบัญญัติมาตรา 161/1 ได้ แต่เมื่อบทบัญญัติมาตรานี้มีการตรขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการแก้งฟ้อง การฟ้องบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการฟ้องคดีเพื่อปิดปาก แต่กลับมีข้อจำกัดการใช้บังคับโดยให้ใช้ได้เฉพาะกรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วยตนเองเท่านั้น หากเป็นการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสามารถยกฟ้องได้ การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตของผู้เสียหายจึงยังคงมีอยู่ไม่ได้ ถูกแก้ไขไปได้อย่างสิ้นเชิง เพียงแต่ตัดช่องทางการฟ้องคดีเองของผู้เสียหายเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาจากงานวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องคดีที่เป็นการก่อกวนแก้งจะเห็นได้ว่าการฟ้องคดีเพื่อปิดปากหรือก่อกวนแก้งฟ้อง ส่วนมากมักจะเป็นการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไม่ใช้การฟ้องคดีด้วยตนเอง ทำให้บทบัญญัติมาตรา 161/1 อาจไม่สามารถลดปริมาณคดีที่ต้องเข้าสู่ศาลอันเป็นการก่อกวนแก้งฟ้องได้เท่าที่ควร

2) การให้ศาลใช้ดุลพินิจยกฟ้องได้ตั้งแต่ในชั้นก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง หากปรากฏจากคำฟ้องหรือมีพยานที่ศาลเรียกมาว่าการฟ้องเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อก่อกวนแก้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้องได้เลย ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ ศาลพิจารณาเพียงแค่คำฟ้องของโจทก์และการเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยไม่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะทราบได้อย่างไรว่ากรณีใดเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตหรือกรณีใดเป็นการใช้สิทธิอย่างไม่สุจริต เพราะการไต่สวนมูลฟ้องถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอันเป็นหลักประกันว่าฟ้องโจทก์จะต้องมีมูลเพียงพอศาลจึงจะประทับรับฟ้องไว้พิจารณา ซึ่งกฎหมายให้อำนาจกับทั้งโจทก์และจำเลยในการแสวงหาพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์และหักล้างถึงการมีมูลแห่งคำฟ้องโจทก์ อีกทั้งการฟ้องคดีโดยสุจริตหรือไม่สุจริตพิจารณาจากหลักเกณฑ์ใดไม่สามารถอธิบายได้ ทำให้หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง การใช้ดุลพินิจของศาลไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างชัดเจน อาจกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก หากโจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยสุจริตแต่ศาลยกฟ้องเพียงเพราะดุลพินิจที่พิจารณาเพียงคำฟ้องของโจทก์ โดยไม่พิจารณาข้อโต้แย้งของคู่ความ ซึ่งในความเป็นจริงคู่ความควรมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานให้ศาลเห็นประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลก่อน

มาตรา 161/1 “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อก่อกวนแก้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้อง ในเรื่องเดียวกันนี้อีก

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือ คำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย ”

อย่างไรก็ดี การใช้ดุลพินิจยกฟ้องของศาลแม้จะส่งผลให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่กฎหมายไม่ได้ตัดสิทธิโจทก์ในการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง โจทก์จึงอาจอุทธรณ์คำพิพากษายกฟ้องเพื่อให้ศาลสูงทำการตรวจสอบ อันเป็นช่องทางให้โจทก์สามารถคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นว่าไม่ชอบได้

3) กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเพราะโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ย่อมตัดสิทธิโจทก์ในการที่จะฟ้องคดีเรื่องเดียวกันนั้นอีก แต่ไม่ตัดอำนาจของพนักงานอัยการที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาลในเรื่องเดียวกันนั้นใหม่ ปัญหาที่ควรพิจารณาคือ ราษฎรซึ่งเป็นโจทก์จะสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีหรือขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า หากศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีอาญาแผ่นดินอันมีประโยชน์สาธารณะเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ การยกฟ้องของศาลไม่น่าจะตัดสิทธิของราษฎรที่จะขอเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการเพราะเอกชนผู้เสียหายไม่สามารถทำให้คดีอาญาของรัฐได้รับความเสียหายได้อีก เนื่องจากการดำเนินคดีอยู่ในการควบคุมของรัฐ อีกทั้งพนักงานอัยการมีบทบัญญัติมาตรา 32 ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันจะเป็นการเสียหายแก่คดีได้ การเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายจึงไม่น่าจะทำให้คดีอาญาของพนักงานอัยการได้รับความเสียหาย

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การให้ราษฎรเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30 เสมือนว่าราษฎรเป็นโจทก์ร่วมฟ้องเองโดยอาศัยสิทธิตามฟ้องของพนักงานอัยการ การอนุญาตให้ราษฎรซึ่งถูกศาลพิพากษายกฟ้องเพราะการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้เปรียบเสมือนกับราษฎรนั้นยังคงยื่นฟ้องได้อยู่ อาจขัดต่อเจตนารมณ์ของมาตรา 161/1 ซึ่งกำหนดบทลงโทษไม่ให้ราษฎรนำคดีมายื่นฟ้องใหม่

กรณีความผิดต่อส่วนตัว ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อราษฎรใช้สิทธิโดยไม่สุจริตการตัดสิทธิในการฟ้องคดีในเรื่องเดียวกันนั้นอีกจึงเป็นการชอบแล้ว เพื่อเป็นบทลงโทษจากการใช้สิทธิโดยมิชอบ โดยเฉพาะเมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อส่วนตัว ราษฎรเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เมื่อไม่รักษาสีทธิของตนเองตั้งแต่เริ่มต้นการตัดสิทธิไม่ให้ร้องทุกข์หรือขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการจึงเป็นบทลงโทษที่เหมาะสมแล้ว ผู้เสียหายจึงไม่ควรมีสิทธิร้องทุกข์หรือขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในความผิดต่อส่วนตัวที่ตนเคยถูกยกฟ้องเพราะบทบัญญัติมาตรา 161/1 อีก เพื่อไม่ให้เกิดช่องทางในการหลีกเลี่ยงกฎหมายของโจทก์

จากที่กล่าวมานี้เป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวในแนวทางที่น่าจะเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ของมาตรานี้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าการตัดสิทธิในการฟ้องคดีใหม่ของผู้เสียหายนั้น ต้องตัดสิทธิอย่างเด็ดขาดทั้งการฟ้องคดีด้วยตนเอง การร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการ และการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญาหรือไม่เพราะช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายมีหลายช่องทาง หากต้องการป้องกันและตัดสิทธิการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตของผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องระบุถึงข้อจำกัดสิทธิไว้อย่างชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความสับสนในการนำไปใช้

4.3 มาตรา 161/1 วรรคสอง “การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

กฎหมายใช้ถ้อยคำว่าโจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่น ย่อมหมายความว่า การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคสองนี้หมายถึงเฉพาะกรณีที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาเท่านั้น ซึ่งหากเป็นการจงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีแพ่งย่อมไม่เป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต³¹ โดยวรรคสองนี้ได้เพิ่มเข้ามาในชั้นกรรมาธิการอันมีแนวคิดที่แตกต่างกับมาตรา 161/1 วรรคหนึ่ง เนื่องจากในวรรคสองนี้ มีแนวคิดว่าการที่บุคคลจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นย่อมไม่มีความจำเป็นที่กฎหมายต้องให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้นเทียบเท่ากับบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายของสังคม แต่การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้อาจเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากบุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมกันในกฎหมายและต้องได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ สิทธิในความเป็นผู้เสียหายจึงควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร การจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อกฎหมายให้อำนาจในการฟ้องคดีของผู้เสียหายไว้อย่างกว้างขวางอันเป็นจุดเริ่มต้นในการนำคดีอาญามาสู่กระบวนการพิจารณาของศาลและกระบวนการในการกลั่นกรองคดีอาญาของไทยในแต่ละชั้นตอนที่ยังมีความบกพร่องเนื่องจากพนักงานอัยการไม่มีทางรับรู้ถึงการดำเนินคดีอาญาของราษฎร หากราษฎรไม่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพราะการทำงานของแต่ละองค์กรแยกออกจากกันอย่างชัดเจน จึงเป็นช่องทางให้เกิดการฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์อย่างในปัจจุบัน และแม้จะมีการพยายามเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 161/1 เข้ามาช่วยในการกลั่นกรองคดีอีกชั้นตอนหนึ่ง แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังคงช่องว่างอันไม่สามารถช่วยกลั่นกรองคดีที่ฟ้องโดยไม่สุจริตได้ เนื่องจากถ้อยคำที่ค่อนข้างจำกัดประเภทของบุคคลผู้ฟ้องคดีซึ่งต้องเป็นราษฎรฟ้องคดีเองเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่พนักงานอัยการฟ้องคดี ทำให้คดีที่ดำเนินการโดยพนักงานอัยการอันผู้เสียหายฟ้องคดีโดยไม่สุจริตไม่เข้าหลักเกณฑ์การใช้มาตราดังกล่าว แต่คดีที่พบในปัจจุบันมักใช้วิธีการฟ้องร้องผ่านพนักงานอัยการมากกว่าการฟ้องคดีด้วยตนเอง ทำให้บทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมมานั้นไม่ได้ช่วยกลั่นกรองคดีได้เท่าที่ควร รวมไปถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินการที่ชัดเจนแน่นอนว่าจะใช้อย่างไร มีแนวการปฏิบัติอย่างไร ก่อให้เกิดปัญหาที่ประชาชนตั้งข้อสงสัยว่ากฎหมายที่ออกมานั้นจะเป็นจำกัดสิทธิใน

³¹ สหรัฐ กิติ ศุภการ, คำอธิบายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่โจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง <<https://www.facebook.com/670303173179789/posts/1089319687944800/>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563.

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของพวกเขามากกว่าการคุ้มครองสิทธิของเขาหรือไม่ ซึ่งความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ กับสิทธิในชื่อเสียงของผู้ฟ้องคดีจะต้องมีจุดที่สมดุลระหว่างกัน³² เมื่อไม่มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนในการปรับใช้กฎหมาย ย่อมก่อให้เกิดความไม่มั่นใจต่อกระบวนการยุติธรรมได้

การแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีที่ไม่สุจริตของประชาชนจึงต้องมองย้อนไปตั้งแต่อำนาจในการฟ้องคดีของผู้เสียหาย เนื่องจากในประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนีไม่ได้ให้สิทธิกับผู้เสียหายในการฟ้องคดีได้มากอย่างในประเทศไทย ในประเทศฝรั่งเศสผู้เสียหายจะฟ้องได้เฉพาะคดีในส่วนแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเพื่อให้พนักงานอัยการเข้ามาดำเนินคดีในส่วนอาญาให้ ขณะที่ในประเทศเยอรมนีผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญาได้เฉพาะในความผิดที่ไม่ร้ายแรงและอยู่ในความรับรู้ของพนักงานอัยการตลอดเวลา แต่ประเทศไทยให้อำนาจกับผู้เสียหายในการฟ้องคดีเทียบเท่ากับพนักงานอัยการ อันทำให้เกิดช่องทางในการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

กฎหมายจึงควรจำกัดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายให้สามารถฟ้องคดีอาญาได้เองเฉพาะในความผิดต่อส่วนตัว และให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีของผู้เสียหายเนื่องจากการที่ได้ศึกษาในประเทศต่าง ๆ พนักงานอัยการถือเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อรักษาผลประโยชน์ภายในสังคมจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินต่อไปอย่างชอบธรรม เมื่อพนักงานอัยการเข้ามารับรู้ถึงการดำเนินคดีของราษฎร การที่ราษฎรจะใช้สิทธิโดยไม่สุจริตย่อมกระทำได้น้อยลงและคดีถูกกำจัดออกไปจากกระบวนการยุติธรรมได้ไวกว่าการรอการพิจารณาจากศาลแต่เพียงผู้เดียว เมื่อระบบเป็นไปตามที่ได้เสนอ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 ก็ไม่มีความจำเป็นที่ต้องมีอยู่อีกต่อไป

---

³² สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, ข้อเสนอต่อการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (การฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ Anti SLAPPs Law) 2562 <<http://uc.l.or.th/wp-content/uploads/2019/12/เอกสารข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม87-1.pdf>> สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2563.

บรรณานุกรม

หนังสือ

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง*, (พิมพ์ครั้งที่ 20, วิญญูชน 2563).
 อุทัย อาทิวา, *คู่มือกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา*, (พิมพ์ครั้งที่ 3, ห้างหุ้นส่วน
 จำกัด วี.เจ.พรินติ้ง 2558).

บทความ

คณิต ณ นคร, ‘อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง’ *หนังสือรวมบทความด้านวิชาการ
 ของศาสตราจารย์ คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด* (พิมพ์อักษร 2540).
 ปกป้อง ศรีสนิท, ‘ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย’ ใน *เขมภูมิ ภูมิถาวร (บรรณาธิการ) หนังสือรวมบทความงาน
 วิชาการประจำปี 2550* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 2552).
 รชฎ เจริญน้ำ, ‘ระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ’ (2539) 4 ตุลาคม 13.
 สมคิด ณ นคร, ‘การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส’ (2507) 5 ตุลาคม 5.

วิทยานิพนธ์

สุจิต ปัญญาฤกษ์, ‘การใช้สิทธิโดยสุจริต’ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541).

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนและไอลอร์, ‘SLAPPs คืออะไรแล้วทำไมเราถึงต้องให้ความสำคัญ’ (ilaw freedom,
 27 พฤศจิกายน 2019) <<https://freedom.ilaw.or.th/sites/default/files/AGO%20%20SLAPP%20Factsheet%20-%20THAI%20-%202011.11.2019.pdf>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563.

รายงาน คู่มือ หรือเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานต่าง ๆ

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, ข้อเสนอต่อการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (การฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ Anti SLAPPs Law) 2562
 <[http://ucl.or.th/wp-content/uploads/2019/12/เอกสารข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทาง
 อาญาในชั้นเจ้าพนักงานและกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม87-1.pdf](http://ucl.or.th/wp-content/uploads/2019/12/เอกสารข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทาง
  อาญาในชั้นเจ้าพนักงานและกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม87-1.pdf)> สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2563.
 สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, รายงานข้อเสนอแนะต่อการคุ้มครองผู้ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อการมีส่วนร่วมในประเด็น
 สาธารณะจากการถูกฟ้องคดี 2562 <[https://naksit.net/wp-content/uploads/2019/06/20190811-
 pdf.pdf](https://naksit.net/wp-content/uploads/2019/06/20190811-
  pdf.pdf)> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2563.

สทรรฐ์ กิติ ศุภการ, คำอธิบายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่โจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง <<https://www.facebook.com/670303173179789/posts/1089319687944800/>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563.

เอกสารอื่น ๆ

เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวและการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา).